

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

La Caseta del Grau

La caseta era una masoveria del Grau que estava adossada al costat de la casa principal per la banda nord, omplint l'espai entre aquesta i la casa veïna del Grauet. La data de construcció és incerta, però sembla que va ser edificada al mateix temps o poc després de la casa dels amos, fet que, si ens guiem per l'estil dels portals de dovelles que es veuen en les fotografies, es deuria esdevenir cap a finals del segle XVI. Aquesta masoveria s'ha conegut més recentment amb el nom de cal Viló o ca la Vilona, denominació que segurament prové d'algun dels masovers que hi va fer estada.

Essent amo del Grau del Pubill el Joan Grau, aquest es va veure embolicat en un plet a causa de la reclamació del dot de la seva tia Agnès Grau. La tia i el marit d'aquesta, l'Hermenter Reig, del Veïnat de Cardona, van portar l'afer a la Cúria Ducal, l'organisme encarregat d'impartir justícia en primera instància als habitants dels termes sotmesos a la senyoria dels Cardona. Josep Forester, el Batlle de Cardona, va fer pública la sentència favorable als Reig el juliol de 1713. Van anar passant els anys i els Grau no van pagar el deute, fins que a finals de 1737 van arribar ordres al batlle de Fals, que era llavors Anton Moncunill, perquè executés la sentència i procedís a la subhasta d'una part dels béns dels infractors. A proposta d'uns experts es va decidir que se subhastaria la Caseta del Grau i quatre trossos de terra; una peça erma dita Vallosera, una de 12 quarteres dita l'Obaga, un camp de tres quarteres de sembradura de blat

dita el Pla del Pedregall, i un hort de 8 quartans, conegut com l'Hort de la Gascona.

El procés no va ser pas senzill. Primer es va designar a Jacint Colell, "corredor d'orella" de Cardona que fes fer crides convocant la subhasta. El corredor era un personatge clau en les vendes a l'encant o subhastes públiques de béns; era l'encarregat de cantar el preu i fer l'adjudicació a l'oferta més alta. Un cop adjudicat el lot, un notari redactava una acta amb els detalls de l'actuació. Els dies 11 de juliol, 3 i 11 d'agost, la subhasta va ser declarada deserta. En cada convocatòria, el corredor encenia una candela, i quan aquesta s'esgotava i s'apagava, el temps de licitar s'havia acabat. Finalment el 17 de juliol de 1740 es va adjudicar a Joan Reig, fill de l'Hermenter i l'Agnès, qui en va oferir 150 lliures.

Ca la Vilona (c.1915)

El febrer de 1753 el Joan Reig es va vendre la Caseta i les terres a carta de gràcia a Josep Sagristà. Aquest home era un fill de Josep i Eulàlia, els amos del mas Gabriela, i estava casat des del 1740 amb Maria, filla del Josep Grau àlies Grauet. El Josep Sagristà i la seva família probablement ja vivien a la Caseta. El preu de venda va ser de 400 lliures i les dues parts van acordar els següents pactes:

«...Joan Reig dona facultat a vos dit Josep Sagristà de plantar en las dalt designadas pessas de terra seps, olivers y arbres fruïters, prometent en cas de quitació de las sobraditas cosas, pagar y entregarvos per cada sep, que lo día de la quitació se trobara viu, bo y rebedor, dels que haureu plantat, sis diners, y per cada oliver que se trobará bo y rebedor catorse sous, y per cada arbre fruïter sinch sous. Item ab pacte que lo dit Venedor dona facultat a vos dit Comprador y als vostres, de fer en la dalt confrontada casa, obras y milloras fins a la quantitat de dos centes lliuras, prometent en cas de quitació de restituir y tornar tot allò haureu gastat per les tals obras, segons que delles fareu constar ab apocas dels mestres que aquellas hauran fet. Item ab pacte que al peu del hort passa la dita riera de Fonollosa y que per las avingudas de aquella se dona dany al mateix hort, dono

facultat a vos dit Comprador de fer lí una paret per resguardar que la aygua no sen portia la terra del dit hort, y tot so y quant gastareu en dita paret prometo restituir y tornarvos....»

Suposem que l'Hort de la Gascona esmentat es trobava a ran de la riera de Fonollosa, a la part de la Vall del Bosc, i que la dita popular de Fals "adéu faves de la Virona", aplicada quan, per algun contratemps, tot se'n va en orris, té els orígens en els excessos de la riera de Fonollosa, que no s'ha caracteritzat mai per la seva moderació.

Josep Sagristà no va mantenir gaire temps la possessió de la Caseta. Va passar que el Joan Reig va vendre's a Maurici Soler de la Plana, que ja era amo del mas Grau, el dret de lluir i quitar de la Caseta. El Soler de la Plana tenia intenció d'agrupar les peces disperses en una sola gleba, així que va fer una oferta per recomprar al Sagristà la propietat que li havia venut a carta de gràcia el Reig. El març de 1755 es va efectuar l'operació davant del notari Thomasa de Cardona, i el Josep Sagristà va rebre les 400 lliures de la compra original, més el que li havia costat el dret dominical del mig terç i les despeses de paper segellat i de notari, que en total havien pujat a 48 lliures i 11 diners. D'aquesta manera la Caseta es va tornar a ajuntar amb l'heretat Grau, d'on s'havia segregat.